СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVI. Ч. 122. Джерзи Сити, Н. Дж., субота, 26. мая, 1928. VOL. XXXVI. No. 122. Jersey City, N. J., Saturday, May 26, 1928. THREE CENTS.

СЕНАТ З ОБУРЕННЄМ ВІДКИДАЄ ВЕТА ПРЕЗИДЕНТА

ДЕКОТРІ ПРОЄКТИ ПЕРЕГОЛОСОВАНІ МАЙЖЕ ОДНОГОЛОСНО.

ВАШИНГТОН, 24. мая. — Сенат показав нині більше як звичайне зденервоване поступованнем президента Кулиджа. Його обурило вето президента проти тільки ухвал конгресу, і сенат дав вислів сьому обуренню ухвалами проти вет.

За один день сенат ухвалив уневажнити аж 4 вета президента Кулиджа. З тих ухвал три вже стали законом, мимо вета президента, бо палата послів ухвалила сі самі проєкти вже передтим. На ухвалу палати послів жде ще проєкт Мекнарі-Гогена про допомогу фармерам, а зате три другі проєкти, ухвалені сенатом, уже стали законами через ухвалу палати послів. Є се закони про відшкодованнє для постместрів, закон про підвишку робітничої заплати почтових робітників, працюючих у ночи, та закон про пенсії для офіцирів-ветеранів великої війни.

Обуреннє сенату видно теж з того, що всі закони сенат ухвалював значною більшостю голосів, яка майже рівнозначна з одностайностю.

ФАРМЕРИ ОБУРЕНІ НА КУЛИДЖА.

СЕРЕДНО-ЗАХІДНІ ПРОВІДНИКИ ВЗИВАЮТЬ ФАРМЕРІВ ДО ПРОТЕСТУ.

ВАШИНГТОН, 24. мая. — Обуреннє на Кулиджа за його вето проти проєкту Мекнарі-Гогена про допомогу фармерам викликує сильне обуреннє у середно-західних стейтах.

Сей крок Кулиджа сильно пошкодив кандидатурі Гувера, бо його противники сейчас хопилися вета президента Кулиджа як доказу, що в кабінеті Кулиджа переважають люди, прихильні великим фабрикантам зі східних стейтів, ворожі для фармерських інтересів із заходу. Сі вороги висувають наперед кандидатуру Ловдена та Доса.

Ріжні фармерські організації пропонують всякі протести проти вета президента.

ПОДАТОК МАЄ БУТИ ОБНИЖЕНИЙ НА 222 МІЛІОНИ.

КОНФЕРЕНЦІЯ ЗА ПРОГОЛОШУВАННЄМ ПОДАТКІВ.

ВАШИНГТОН, 24. мая. — Представники обох палат конгресу згодилися на те, щоби податок обнижити на 222 міліони 495 тисяч долярів.

Рівночасно конференція представників палат згодилася заявитися за тим, щоби подавати до публичного відома, кілько податку платять люди, особи й корпорації. В обох палатах, однак, є богато людий, що відносяться ворожо до сеї постанови, і вони можуть повалити сю ухвалу.

БОГАТО ЛЮДИЙ ХОЧЕ СЛУЖИТИ У ВІЙСКУ.

ВАШИНГТОН, 24. мая. — Департамент Війни дістав сього року 47,069 аплікацій о дозвіл відбути військове образованнє.

Минувшого року було сих аплікацій о 9,808 менче, як сього року. Уряд не знає, чому приписати сей надзвичайний наплив аплікантів до військових таборів.

КОНГРЕС НЕЗАДОВГО ПОКІНЧИТЬ СВОЇ ПРАЦІ.

ВАШИНГТОН, 24. мая. — Сьогорічна сесія сімдесятого конгресу вже на закінченню. Палата послів постановила нині приготовитися покінчити сесії у вівторок.

Сенатори й конгресмени спішуться закінчити праці конгресу як найскорше, щоби мати час приготовитися до конвенцій великих партій.

ЖІНКА НА СУДІ ЗА НАДУЖИТТЯ ПУБЛИЧНИХ ФОНДІВ.

ОЛБАНІ, Ню Йорк, 24. мая. — На розправі проти пані Неп, бувшої секретарки стейту Ню Йорк, обжалованої за вживаннє на власну користь фондів стейту, призначених на веденнє переписи населення, ставала знова її власна пасербиця, панна Неп та в своїх заприсяжених зізнаннях призналa ще раз, як на першій розправі, що вона ніколи не сповняла служби урядничкі уряду переписи та що вона не знала про те, що мачоха поставила її на спис урядників та побирала за неї пенсію.

Панна Неп заявляла, що вона не відчуває ніякої ворожнечі до своеї мачохи. Коли дівчина складала сі зізнання, обжалована значучо посміхнулася.

КАРДИНАЛ РАДИТЬ КАТОЛИЦЬКИМ ҐАЗЕТАМ ДЕРЖАТИСЯ ОСТОРОНЬ ВІД ПОЛІТИКИ.

НЮ ЙОРК, 24. мая. — Кардинал Гейз виступив нині на бенкеті делегатів річної конвенції Католицького Пресового Товариства й у своїй промові радив католицьким редакторам держатися в своїх ґазетах осторонь від політики.

Гейз говорив: „Я годжуся з тим, щоби церква держалася осторонь від політики. Най католицька преса держиться на боці від політики. Я просив би католицьких редакторів, щоби вони в своїх ґазетах лишили політичну полеміку другим. Редактори католицьких ґазет повинні держатися своеї теми, себто представляти своїм читачам тільки красу католицьких традицій віри, історії й культури".

З присутних півтора тисячі гостий ніхто не подав своеї думки про сей висказ кардинала.

РАДІОВІ ФИЛІ ЛІКОМ НА НЕДУГУ.

ПРИНСТОН, Ню Джерзі, 24. мая. — Лікарі зацікавилися [illegible] професора [illegible] з місцевого університету, що короткі електричні фалі, які розносяться за посередництвом радія, огрівають кров людини, а се лічить недугу парезію.

АТЕНТАТ НА ХЛІБОЇДА.

В ночи з 28. на 29. лютого кількох узброєних людей облягало в Жабю дім бувшого хлібоїдського посла, хруня Дутчака і обстрілювали його. На жаль, хруневі Дутчакові нічого не сталося. В два тижні після того арештовано новоибраного посла Шекерика-Доникова, під замітом організовання сього нападу.

РОКОВИНИ „ВЕЛИКОЇ БЕРТИ".

В березні минуло 10 літ від хвилі, коли Німці зачали несподівано обстрілювати Париж з віддалі на 70 миль.

Щоб перелетіти такий простір, то забере трохи часу, досить, що кулі падали що 15 мінут.

Ніхто не знав, що це таке стрясає цілим великим містом. Навіть французьке міністерство війни спершу оголошувало, що це „ворожі літаки" кидають бомби на місто, притому потішаючи Парижан, що „неприятель буде скоро відбитий".

Одначе кулі правильно падали що 15 мінут в одно місце й несли велику руїну. Військова влада мусіла провірити й найшла, що це кулі велитенської німецької гармати, яка садить кулями на місто з великої віддалі. Німці називали цю гармату „Велика Берта".

Під вечір гармата замовкала, а рано, як публика пішла до роботи, зачинала греміти.

Так греміла 16 днів. За той час вона вистріляла 183 величезні кулі на Париж і 120 на передмістя (одна куля коштувала біля 10,000 долярів, значить, уся стрілянина коштувала до трох міліонів долярів). Відтак гармата висилилась і не могла більше стріляти. А більше таких гармат не було.

„Велика Берта" спричинила дуже багато шкоди в майні й убила 109 мущин, 132 женщини й 14 дітей, а ранила 621 осіб.

САМИ СЕБЕ СТРАХАЮТЬ.

Польська „кресова" преса доносить з Вільна, що тамошній поліції вдалося приловити якийсь „тайний обіжник", висланий (не знати ким) до „радянської диверсійної організації" (?). В обіжнику наказано диверсантам терористичну акцію на території цілого пограниччя. В першу чергу мають вони нападати на поліцію та її конфідентів, далі нападати на двори та підпалювати їх. Крім того обіжник доручає вести шпигунську роботу. Назагал, вся історія з цим „обіжником" доволі неясна й дивоглядна.

КЛЮБ ТОВСТИХ ТУРКІВ І ТУРКИНЬ.

В Царгороді зорганізували товсті Турки й Туркині свої окремі клюби. Член або членка мусять важити найменше 200 фунтів. Головним завданням клюбу домагатись ширших сиджень для товстих в театрах.

ВЕЛИКА ЗГУБА.

В Монте Карльо (в Монако, біля Франції), де люде програють міліони в рулету, вкрали злодії (папи) скриньку з [illegible] Брата [illegible] [illegible] маючи вартість 14,600,000 долярів.

ЯК БОЛЬШЕВИКИ НИЩАТЬ УКРАЇНСЬКЕ КУЛЬТУРНЕ ДОБРО.

У великих кімнатах колишнього архієпископського будинку при Покровському монастирі в Харкові iстнує відомий на всю Україну соціяльний музей ім. Артема. Цей музей має цінні збірки з галузі мистецтва та побуту. Недавно цей музей перейшов під управу Укр. Науки й осібна комісія, що переймала музей, найшла його в страшнім стані.

Частину надзвичайно дорогих річей перекидали комуністи з одного помешкання в друге, немов яке сміття, й нищили їх так. Багато річей викинули до вогкої монастирської пивниці й ніхто не дбав про те, щоби зберегати їх від пошкодження. Образи старих майстрів складали стосами, як дрова. В наслідок цього багато картин зіпсовано й подерто. Стару порцелянову посуду побито, стара козацька зброя покрилася іржою. Старовинні меблі порозсихалися, або погнили. У перші роки в музею зовсім не було списку річей.

Багато музейного майна зовсім не впорядковано й воно лежить купами на ріжних місцях. В наслідок такої большевицької господарки деякі річі зовсім пропали. Частину майна музею з відділу побуту розкидано по всіх кімнатах і воно перебуває в жахливому стані. Комісія Укр. Науки заявила, що музею нема. Є лише невпорядкований склад багатьох цінних річей. Колегія Народнього Комісаріяту Освіти не зробила нічого, довідавшися про цей саботаж. Вона тільки доручила Укр. Науці шукати за грішми на впорядкування музею. Грошей сама вона не хоче дати.

Ось яку господарку ведуть комуністи з українським народнім добром.

УКРАЇНСЬКІ СЛОВНИКИ.

Великою перешкодою українізації на Радянській Україні є між иншими й те, що українська мова протягом століть не була застосована до користування в державному житті і в науці. Українська Академія Наук у Київі виготовляє 32 термінольогічних словників (10 уже видано, решта має вийти в найблизчому часі). Це справді велика заслуга нашої Академії, що вона взялася за це трудне діло.

ЩЕ ОДИН СПОСІБ НА ПОЗБАВЛЕННЯ СЕБЕ ЖИТТЯ.

Девятнацятилітній Альфред Ґ. втік з батьківського дому в Станиславові до Варшави, де хотів найти відповідну для себе посаду. Проївши 40 зол., забраних батькові й не найшовши посади, рішив покінчити з життям, а що не мав при собі иншого оружжа крім газового „страхополоха", змірився ним до поліціянта на площі Наполеона, в надії, що цей вживе свого револьвера і в обороні власного життя покладе його трупом на місці. Тимчасом поліціянт, не добуваючи свого револьвера, вхопив пана Альфреда за руку й вирвав йому страхополох і запровадив на поліцію. Тоді виявилося, що пан Альфред хотів себе в той спосіб позбавити життя... через посередника, [illegible] не вдалося. [illegible] Альфреда відставлено до батьківського дому.

ЛЮБКА КОЛЕССА.

Кожна поява Любки Колесси у Львові — це свято для любителів музичного мистецтва. Досі Любка Колесса концертувала завжди в салі Музичного Інституту ім. Лисенка або Народнього Дому. Перший цьогорічний концерт нашої піяністки у Львові відбувся в салі Лисенка при великій співучасти української й неукраїнської публики. В пятницю, дня 20-го квітня, відбувся другий концерт Любки Колесси, яка виступила цим разом на запрошення концертового Бюра Тірка з фортепяновим концертом Е-моль Шопена та Ес-дур Ліста в супроводі симфонічної оркестри в салі Польського Музичного Товариства при вул. Хорунщизни.

Цей концерт був ще одним доказом безмежної висоти мистецтва нашої артистки. Гра Любки Колесси лежить поза межами критики навіть найбільш вибагливих знавців музичного мистецтва. Це наче різьба найзнаменитіших грецьких мистців, повна гармонії, ритму, почуття, стилю та ангельської ніжности. Своєю чудовою грою полонила артистка всіх і очарувала так, що по скінченню концерту треба було гасити світла, щоби змусити публику вкінці опустити салю.

З приводу цього концерту пише музичний критик „Слова Польского" пан Адам Мітша так:

„В иншу сферу настроїв перенесли нас концерти Шопена й Ліста. Могутність ґеніїв віднесла ще раз найвищу побіду. Слухалося тих архитворів з тим більшим зацікавленням, що як солістка виступила п. Любка Колесса, піяністка, відома надзвичайно похлібно з своїх попередніх виступів у Львові. Є це просто великий відтворчий талант. Правда, багато є жінок, що навіть добре грають на фортепяні, мало є одначе артисток, які в цілій повні заслугують на цю назву. П. Колесса належить якраз до цих справжніх піяністок, а між ними є одною з найкращих. Знаменита техніка, чар, дар поетичного формування музичної думки, вимагають найпідхлібнішого очеркнення".

В той день у Львові кожний Українець почував себе гордим, що належить до нації, яка видає таких ґеніїв. Бож Любка Колесса — це слава всієї Европи й гордість українського народу. — („Новий Час").

ПО МЕКСИКАНСЬКИ.

Часопис „Дзєннік Віленьскі" помістив недавно нотатку про зловживання у віленському заряді фонду для безробітних. У відповідь на нотатку явилося в редакції згаданого часопису 9 „преставників" безробітного фонду з „арґументами" своєї невинности, які, пущені в рух, здемолювали редакцію, а відповідального редактора довели до стану безпритомности. Характеристичне, що того рода „спростування" трапляються в Польщі чимраз частіше.

ЗБІЛЬШЕННЯ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТНІ ВЧИТЕЛЯМ.

З 1-го [illegible] р. збільшується заробітна платня робітникам освіти на Радянській Україні.

ТИРОЛЬЦІ ЗДЕРЛИ ІТАЛІЙСЬКИЙ ПРАПОР

СТАЛОСЯ ТЕ В РІЧНИЦЮ ВИПОВІДЖЕННЯ ВІЙНИ ІТАЛІЄЮ АВСТРІЇ. — ВЛАДА ВИПРАВДУВАЛА СЕБЕ І ВИСКАЗУВАЛА ЖАЛЬ, А ПУБЛИКА КРИЧАЛА: ЗРАДНИКИ.

ВІДЕНЬ, 24. мая. — Доносять з Інсбруку, столиці Тиролю, що там прийшло до великих протиіталійських демонстрацій, в яких вели перед німецькі націоналістичні студенти.

Притоку до демонстрації дав італійський конзулят, який вивісив італійський прапор в память 13-літної річниці виповідження Італією війни Австрії. Переходяче австрійське військо мусіло віддати честь отій італійській фані. Це так обурило місцеву людність, а головно студентів, що вони зготовили кількатисячний протестаційний похід і здерли з конзуляту прапор та кинули його на землю.

Місцева влада, здаючи собі справу з того, які консеквенції може потягнути за собою такий вчинок, вислала військо і поліцію, щоби розігнати демонстрантів. Австрійське військо вивісило наново італійський прапор, віддало йому честь і багнетами боронило доступу до конзуляту. Вкінці почав падати сильний дощ і допоміг війску розігнати демонстрантів, які відходячи, кричали: Проч з зрадницьким урядом, що не вміє шанувати народної чести.

ХТО І ЯК ОБЖАЛОВУЄ ДОНЕЦЬКИХ ТЕХНІКІВ.

СВІДОК КАЖЕ, ЩО ВОНИ ВИДАВАЛИ РОБІТНИКІВ БІЛІЙ ҐВАРДІЇ, АЛЕ НЕ МОЖЕ ЦЕГО ДОКАЗАТИ.

МОСКВА, 24. мая. — В салі судової розправи проти донецьких техників вже висить над обжалованими марево смерти. Чує це публика і обжаловані. Сегоднішній свідок Сезов, котрого доставила Чека, розповідав широко про те, як Березовський і другі інжинери віддавали білим майнерських робітників на смерть. Було це підчас короткої окупації Дону білогвардійцями. Не міг одначе відповісти, чому він того не зізнав в першім переслуханню, ні не міг описати, коли бачив Березовського, як той їхав до військової кватири білогвардійців і з ким та про що він там говорив. Березовський доказував, що йому в тім часі неможливо було бути в військовій кватирі, бо він був далеко в майнах. Боронився апатично, як той, що вже стратив всяку надію і стоїть перед певною і неминучою смертю. Таке саме враження можна було винести і з лиць других обжалованих. Кореспонденти заявляють, що вже бачили ріжні страшні картини і багато розстрілів, але такої трагічної, як та, що тепер її можна бачити в суді, ще в життю не бачили.

КЛОПОТИ ФРАНЦІЇ З АЛЬЗАЦІЄЮ.

ЗАСУДИЛИ НА РІК ТЮРМИ АЛЬЗАЦЬКИХ АВТОНОМІСТІВ. З ТОГО ПРИВОДУ ПАНУЄ ВЕЛИКЕ ОБУРЕННЄ. ТИСЯЧІ ВИСКАЗУЮТЬ СВОЮ СИМПАТІЮ ЗАСУДЖЕНИМ.

ПАРИЖ, 24. мая. — В Кольмар в Альзації скінчилася карна розправа проти альзацьких автономістів, обжалованих о спроби відорвання Альзації від Франції та протифранцуську пропаґанду, ведену за німецькі гроші.

Розправа не виказала ніякого заговору, ні ніякої звязи між обжалованими а німецьким урядом. Мимо того суд засудив чотирох лідерів, між котрими є 65-літний др. Джордж Ріклін і Віктор Россе, котрі були до війни послами до німецького парляменту, а тепер зістали вибрані послами до парляменту французького. Засуджені дістали по рокови тюрми, а по тюрмі мають йти на пятилітнє вигнаннє.

Коли прочитано вирок, жах обхопив публику. Всі почали тиснутися до обжалованих, щоби їм стиснути руки, а оборонець сказав до Ріклина: Прошу вас, не судіть по тім вироці Францію. Андре Бертон, комуністичний посол і оборонець, вислухавши вирок, відчинив вікно і крикнув на вулицю до зібраної кількатисячної товпи, що ждала на вирок, щоби позамикали віконниці і доми, а на дверах повісили жалібну крепу, на знак того так несправедливого вироку. Публика, довідавшися про вирок, голосно протестувала проти засуду.

ДОЧКА ЛЛОЙДА ДЖОРДЖА БУДЕ ПОСЛОМ.

ЛОНДОН, 24. мая. — Мисс Меґан Ллойд Джордж, дочка відомого бувшого премієра Ллойда Джорджа, виголосила свою кандидатську бесіду і зістала вибраною лібернальним послом на округ Англесі.

НОБІЛЕ НА БІГУНІ.

КІНГС-БЕЙ, Шпіцберген, 24. мая. — Ґенерал Нобіле задержався над північним бігуном через дві години, але з аероплану не сходив, а тільки скинув хрест, що його дістав від папи та італійський прапор та вислав депеші до італійського короля, папи і Муссолінія.

ПОЛЯКИ ТАКИ ХОЧУТЬ ЛЕТІТИ ЧЕРЕЗ ОКЕАН.

МАРСИЛІЯ, 24. мая. — Два польські летуни Кубаля і Ідзіковскі відбувають тут пробний сорокгодинний лет. Коли той лет буде вдачний, пустяться в дорогу через океан до Америки. Будуть летіти на аероплані французької роботи.

ПОПРЕ ТІЛЬКИ ВОДЯНІ АЕРОПЛЯНИ.

ПАРИЖ, 24. мая. — Французький уряд буде попирати тільки такі лети через океан, які будуть відбуватися на аеропланах, які будуть в силі в разі потреби вдержатися через кілька днів на воді. Він каже, що тільки такі аероплани мають перед собою будучність, коли ходить о лет через океан.

МЕНЖУ ПРО МУВІС, ДЕ ГОВОРЯТЬ.

ПАРИЖ, 24. мая. — Фільмовий актор Адольф Менжу, котрий перебуває тут на пошлюбній подорожі, заявив, що в найблизшій будучности будуть давати тільки такі вистави рухомих образів, де будуть актори говорити.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодинокe число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Oorder.

За оголошення редакція не відповідає.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПОТРЕБА ОХОРОНИ ЖИТТЯ РОБІТНИКІВ

Від трох уже днів не минає дня, щоби не случився в Америці якийсь копальняний випадок.

Наперед случився вибух у копальні в місцевости Мадер, у стейті Пенсилвенії. Зараз на другий день случився вибух у Гарлені, у Вест Верджінії. На третій день, немовби на замовленне, вибух у Юконі, у Вест Верджінії.

Серед культурних громадянств один такий вибух вистарчавби, щоби викликати обурення серед населення. Та не в Америці. В Американських ґазетах на першій стороні стоять новинки про бомбу в Буенос Айрес, де загинуло сім осіб, а десь на дальших сторонах запроторена новинка про вибух у копальні в Злучених Державах, у Кентокі, де згинуло 7 робітників. Те саме сталося з новинкою про вибух у Вест Верджінії, де згинуло 17 майнерів. Навіть вістка про катастрофу в Мадер, де загинуло близько дві сотки робітників, не вдостоїлася такого місця, якого вдостоїлася новинка про киданне бомбами в італійській кольонії в Арґентині.

Читач американських ґазет мусить добачити в сьому тільки одно: крайну байдужність до долі робітників в Америці.

Те саме можна добачити з редакційних виступів ґазет. Пишуть передовиці про все, тільки не про вибухи у копальнях. Великі краєві ґазети про сю справу мовчать. Грецька міжпартійна сварка викликує в них цілі шпальти коментарів, а смерть понад двіста робітників за три дні в одному одінісінькому промислі не викликає ні одної статті.

Читач мусить питатися: звідки така байдужність до долі робітників у сьому краю? Чи може сим ґазетам стидно за Америку? Чи може в тих нещастях гинуть тільки „форейнери", яких доля американські ґазети обходить тільки, що собаку пята нога?

Чи відтак можна дивуватися, коли стейтові уряди не показують найменчої печаливости за долі сих робітників? Таж досі ще навіть не стверджено, кілько робітників загинуло в Мадері, в Пенсилвенії.

Досі ще ніхто майже не підняв голосу про потребу кращого забезпечування робітників від нещасть у фабриках і копальнях. А се власне повинна бути перша лекція, яку малаби витягнути зі сих нещасть Америка.

Се громадянське нещасте вкладає на самих робітників обовязок дбати за свої родини. Коли громадянство не дбає за безпеченство, то робітники самі обовязані з одного боку збільшити чуйність підчас праці, а з другого боку подбати забезпечити свої родини на случай нещастя.

МАШИНА ДО РОБЛЕННЯ ГРОШЕЙ

Пощо працювати і гарувати, коли можна в світі легко жити, думає собі неодин нерозсудний чоловік. Коби то було лише богато гроший, а за гроші все купити можна. За гроші можна їсти, пити, гуляти, одним словом, за гроші можна панувати. Відкіля же взяти богато гроший? Це сама проста річ! Хто має вже троха гроший, от так тисячу, дві, три і зуміє ті гроші за ніч подвоїти, то на другий день вже є подвійна сума. Хтоб зумів тую подвійну суму знов подвоїти, за слідуючу ніч, то вже з невеликих гроший можна зробити таки богато тисяч. Ну, а якби так можна поштудерувати через місяць, то вже і готовий богатир. Але чи можна такі штуки виробляти, щоби подвоювати гроші?

Можна, при помочи машинок до роблення гроший. Такі машинки продають в Америці і наші люди їх купують; купують на те, щоб не робити, а панувати.

Буваючи в ріжних місцевостях, де живуть наші люди, мені доводилось почути богато случаїв, де то наші люде, головно такі, що до ніяких організацій не належать, злакомилися на легкий хліб і покупували собі машинки до подвоювання гроший. На таких машинках в Чісголм, Мінн., стратив один Українець $3,000, в Міннеаполіс, Мінн., $6,000; в Мілвокі, Вис., $2,800; в Шикаґо, Ілл., около $6,500; у Филаделфії рік тому назад один наш чоловік попікся на 2,000 долярів, а **на днях Українці у Филаделфії за свою лакомість на подвоєння своїх гроший витратили понад $10,000 запрацьованого гроша!**

Про машинки до роблення гроший і про ошуканців, котрі продають їх нашим людям, вже богато писалось і говорилось, але видно, що ще за мало, бо остання подія, про яку зараз буде мова, є доказом, що про цю справу треба писати, говорити і бити в дзвін тревоги, щоб наші люди не лакомилися на легкий хліб і не давалися обдурювати злодіям, які продають машинки до подвоювання гроший.

Тиждень тому назад прийшла одна филаделфійська Українка до офісу Т. Грицая і просила о посвідку для банку, що вона повинна вибрати з банку свої ощадности на закупно якогось бизнесу. Гром. Грицай, не будучи певним, що згадана жінка дійсно купує щонебудь, не хотів видати бажаної посвідки, мимо того, що клієнтка оферувала за цю маленьку формальність добре заплатити. Гром. Грицай, як досвідчений бизнесмен, радив жінці не вибирати готівкою гроший, але евентуально по полагодженню всіх формальностей купна-продажі заплатити чеком. Жінка не хотіла й слухати — противно, зачала ще гороїжитися, бо, мовляв, як вона платить за посвідку, то їй „можна" видати. На таке рішуче домагання п. Грицай відправив з офісу згадану клієнтку без посвідки.

Відправлену з нічим жінку завів п. Василь Скольський до іншого українського нотара, де їй видано посвідку до банку, що вона дійсно купує реставрацію. Вибравши доляри з банку, жінка купила собі машинку до подвоювання гроший і вложивши поважнійшу суму до машинки, на другий день розчарувалась! Із гроший, вложених у машинку, зробився ґазетний папір, а зелені, нові доляри щезли разом із продавцями машинки.

Така сама доля стрінула П. Сороку із Савт Филаделфії і Френька Маровського. Одним словом: згадані Українці стратили на машинах около 10,000 долярів, тяжко запрацьованих гроший. Жаль і сміх збирає кождого, хто розказує про цю дивну, смішну і дурну історію. В звязку із цею справою було арештовано п. Василя Скольського під закидом, що він мав показувати злодюгам людий, котрі були при грошах. Незабаром ця історія стане докладнійше відомою всім Филаделфійцям, бо нею нині вже суд і поліція займаються.

Др. В. К.

НАШІ ПРИЯТЕЛІ ПО ОБОХ БОКАХ КОРДОНУ

(Продовженне).

БОЛЬШЕВИЦЬКА ГОСПОДАРКА.

Зі всіх сторін Московщини та України надходять відомости про масову іґнорацію весняного засіву селянами. Господарі звертають урядові землі і навіть ті, що заплатили аренду й яким ще не вийшов термін, так само резиґнують. Репресії супроти частника (приватного торговця) зростають чим далі дужче. В самій Москві в місяці лютім закрито 2700 склепів. На Україні замкнено найбільшу металюрґічну фабрику „Руд-Метал", яка дала минулого року 350.000 дефіциту. Причиною дефіциту була недбала господарка та брак дисципліни. В той час, коли підвищувано платню, невиходи на працю (маркірація) робітників збільшувались, творячи загально 40% прогульних днів зі всього числа робучого часу.

З браку фаховців машини та фабрики знаходяться в дуже поганому стані, напів зруйновані і замісць того, щоби працювати над поліпшенням, арештовують інжинірів та чинять ріжні утиски, щоби дати очевидно роботу для Чеки.

ПОЛЯКИ БОЯТЬСЯ.

Маючи під боком таких сусідів, як Росія та Німеччина, Поляки, звичайно, не можуть бути спокійними, тим більше, що політика їх супроти України лежить на утисках, гнобленню та знущаннях на окупованих землях Галичини, Волині, Холмщини та Підляша. Це примушує Ляхів ходити на задніх лапках перед Французами, та ґвалтувати про небезпеку з боку своїх сусідів. І Франція, наскільки може, старається дати захист своїм льокаям.

Напів-офіціяльний французький „Рах" містить статтю бувшого урядника міністерства закордонних справ, в якій останній доказує, що червона Московщина вже готова до війни з Польщею, Латвією та Румунією. Далі говорить кореспондент, що Росія фактично вже воює з Латвією, яка зірвала торговий трактат з червоними. Заняття Латвії далоби Москалям дуже важний порт Риґу на Балтійському морі й дозволилоб стати сусідою Литви, котра має боротьбу з Польщею, і яку попирає радянський уряд проти Польщі. В Румунії-ж через внутрішню колотнечу нема одного фронту і на випадок війни Росія дуже легко забере Бесарабію, на відірвання якої вона ніколи не годилася. „Рах" далі доводить, що воєнний буджет Росії збільшений пять разів, а військові приготовання робиться цілком отверто.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Збори Української Народної Громади.

По 5 літах діждалися вкінці члени Української Народної Громади перших зборів. Скликано їх не по добрій волі, а на судовий приказ, який добув спеціяльний комітет, до якого входили: Іван Жовнір, Антін Куцик і Ізидор Демчук. Вони то розіслали звиш 200 запрошень на збори Громади, що мали відбутися дня 18 мая. Рівнож розіслав запрошення і п. Лазута, предсідатель шеровців.

На збори, мабуть для більшої поваги, запросив ще п. Лазута двох полісменів. Кромі них прибули ще два адвокати, що заступали обі сторони на суді. На наради зійшлося звиш 200 членів. П. Лазута по нараді з шеровцями забрав місце в президії разом зі своїми урядниками. За хвилю ввійшов др. С. Демидчук з паперами під пахою, а п. Лазута представив його як секретара, який заняв місце п. Івана Добрянського.

П. Лазута відчинив збори і заявив, що він буде їх перепроваджувати, бо він знає найкраще справи Громади. П. Мартинюк вніс, щоби вибрати предсідателя, бо це не є збори шеровців, а тільки членів Громади. Більшість заявилася за внесенням п. Мартинюка. П. Лазута, покликуючися на якісь тайни в своїх паперах, що їх держав в руках, говорив: „Отсі папери вам всім писки позатикають!" З того счинився крик і обурення на салі, яке з трудом вдалося втихомирити.

П. Федчишин підніс, що обурення є серед членів тому, що теперішні лідери запропастили багато гроша Громади. Через те — говорив п. Чосник — Тов. „Просвіта", яке мало в Громаді давніше найбільше членів, має тепер всего трох.

Др. Демидчук відчитує спис членів. Гром. Милещук заявляє, що він був рек. секр. Громади і знає, що в тих роках було 375 членів, а тепер в прочитанім списі не узнають за членів навіть тих, що були тоді урядниками У. Н. Громади.

Гром. Зибликевич, б. предс. тов. „Січ", заявляє, що те товариство зложило на Громаду звиш $600 жертв, а члени „Січи" платили членські вкладки до Громади, а тут тепер нікого з них не видно на лісті членів.

Гром. Петрів, пояснивши господарку дотеперішних лідерів, взивав членів перебрати майно в свої руки і ратувати те, що дасться.

Гром. Грицишин вніс, щоби адвокати рішили, котра сторона має переводити збори, але п. Лазута і на те не згодився, вимахуючи якимись паперами, з яких має походити його влада.

Гром. Жуковський підніс свій бонд на $100 і казав, що він не жалує тих сто долярів, що дав їх на громаду, але жаль йому того, що ті люди, що давали гроші, не мають тут навіть належнього їм права.

Гром. І. Звержинський запитує п. Лазуту, чому він скликав шеровців на той самий час, і в те саме місце, коли судове рішенне відноситься до членів; тепер п. Лазута грає тут на двох скрипках і хоче бути подвійним предсідателем.

Під натиском членів уділив п. Лазута голосу й п. І. Жовнірови.

Гром. Жовнір заявив, що він як одиниця не веде ніякої справи, а виступає в обороні У. Н. Громади, спонуканий 16 товариствами, які поручили йому скликанне зборів при помочі суду. Він подає, що господарка дотеперішніх лідерів довела до того, що як зачуває, Народний Дім має йти вже на ліцитацію. Шеровці зобовязалися платити У. Н. Громаді річно $12,000, а досі і цента не заплатили. Гром. Жовнір запитує п. Лазуту, чи часами він не знає, за які то гроші куповано Народний Дім на горі міста, бо десь пішли $4000 і не знати куди!

П. Лазута на те відповіди не дає, а тільки сховав до кишені той папір, яким вимахував і вже більше ним нікого не страшив.

Збори тягнулися до 12 год. в ночі, але предсідателя таки не вибрано. Вкінці оба адвокати порозумілися і рішено скликати нові збори на день 1. червня.

Тепер треба нам відложити на бік всі спори і політичні чи які другі непорозуміння, а допомогти У. Н. Громаді виратувати народне добро і ратувати Народний Дім. Це є обовязок всього свідомого громадянства в Ню Йорку.

Тимко Милещук, б. секр.
Укр. Нар. Громади.

ЖАРТИ.

— Ось у тій гостинниці дають їсти як на заріз.
— Чомуж би то на заріз?
— Бо вчора мій знакомий тут пообідав, а вечером... помер.

Перше питання. — Знаєте, мій знакомий тамтого тижня позіхаючи звихнув собі щоку.
— Щож ви йому такого нецікавого розказували, що він так страшно позіхав?

У суді. Суддя: Коли ви родилися?
Селянка: Не знаю докладно, пане суддя, то було давно: років 30—40 тому назад, як ще мої небіжка мама жили.

Не має права. Дівчина у крамниці золотих річей до купуючого:
— Купуєте, пане, цей гарний нашийник для особи, яку любите.
— Ні, — відповідає купуючий — так робити мені не можна, бо я жонатий.

Пан спішиться до поїзду. Стрічає незнакомого та питає:
— Вибачайте, пане, котра година?
— Шість хвиль по одинацятій.
— А щоб тобі язик спух! То я спізнився до поїзду!

— Який чоловік може бути найвідважніший?
— Лисий.
— Чому?
— Бо йому ніколи волосся на голові не стане дубом.

Вигідна присяга.

Предсідник суду (до обвинуваченого): Скажіть же, чи ви заплатили обвинуючому довг, чи ні?
Обвинувачений: Здається.
Предсідник: При присязі нема ніякого „здається". Мусите присягнути: „Я платив, або не платив"!
Обвинувачений: Я також хотівби так присягнути!

Др. Остап Грицай (Відень).

З УСЕСВІТНЬОГО ПИСЬМЕНСТВА

I.

ГАЙНРІХ КЛЯЙСТ.

(З приводу 100-ліття уродин).

(Докінченне).

Та ця обставина не спинює розбішеного местника на раз вибраній дорозі страшливого самосуду. Шукаючи за своїм ворогом, Кольгас іде походом від міста до міста, палить, лютує і вбиває, а не знайшовши ніде того боягуза пана, счиняє таку ворохобню, що вона згодом захоплює весь край, і проти ватаг Кольгаса виступає вкінці збройна сила всього краю. Але Кольгасові ватаги перемагають вислане на них військо; а що і слово Мартина Лютера, тоді як слово релігійного реформатора Німеччини ще більш авторітетне, ніж слово голови держави, не всилі вразумити нашого ворохобника, то державним властям не лишається нічого иншого, тільки покликати Кольгаса перед найвисшу владу краю і переговорювати з ним. Так і діється. Кольгасові запоручують на час суду повну безкарність, він прибуває до столиці краю Дрездена, і віддається тут в руки властей. Якийсь час виглядає воно так, начеб уся справа мала взяти корисний оборот для Кольгаса. Трибунал, що розглядає причини Кольгасової ворохобні, рішається уже полагодити все по його доманганням, але тут же приходить вістка, що один ватажок Кольгаса, Нагельшмідт, палить і мордує людей в його імени далі.

Це стає оконечною погубою для Кольгаса. Обрахований о таємне порозуміння з Нагельшмідтом, Кольгас тратить признане йому право амнестії, стає перед суд як злочинець, йому присуджують кару смерти і відрубують голову. А пана фон Тронку суд карає теж, але такою карою, що він усетаки не має ніяких причин розпачати. І тут властива трагіка нашого оповідання: той, хто перший здоптав закон ногами і став причиною невимовного горя цілої родини чесного чоловіка, виходить, властиво безкарно, а той, що зазнав обурюючої кривди і доходив свойого права довгий час законною дорогою, гине вкінці з рук ката, бо йому не вільно так безкарно шаліти, як вільно шаліти можним цього світа. Та чи так, чи инакше будемо дивитися на вчинок і долю Кольгаса, одно певно, що в оповіданню про нього наш поет видвигнув відстрашаючий памятник панських безправств і панської невідповідальности в відношенню до кривджених цілими століттями суспільних низів, і показав усьому світові наглядно, де шукати властивих причин тих усенародних рухів, яким вогнисте імя:

Революція.

• •

Отсе найголовніші твори Гайнріха Кляйста, а з тим і найцінніший зміст його короткого, і як уже зазначено, безталанного життя. Поки Кляйст верстав свою життеву путь, німецьке громадянство не оцінювало гаразд ні краси тих його творів, ні їх значіння для народу, а й Гете, хоч сам великий поет, висловлювався про його творчість з докорами і з доганою, зазначуючи чомусь при кождій нагоді, що твори Кляйста писані для „читачів будучности", а не для сучасних йому людей. А те недоцінювання в колах власної суспільности незвичайно боліло страшно чутку і вразливу душу самотного поета, тимбільше, що матеріяльні умовини його життя ставали щораз тяжші, а виглядів на краще майбутнє не було в нього де-далі ніяких. Якийсь час потішався він надією, що зможе наладити свою екзистенцію як видавець ґазет, спершу літературного журнала **„Феб"** („Phoebus"), а далі потичного **„Берлінська Вечірня Ґазета"** („Berliner Abendblaetter"). Але ні одна ні друга з них не мала значнішого успіху. Також само без успіху звертається наш поет до книгарів і видавців з проханням видати його твори, та до директорів театрів у справі виставлювання його штук. Само тоді іменно продукувала Німеччина безліч літературних творів иноді зовсім безвартісних — ось як нужденні театральні штуки мазайлів Іфлянда та Коцебу — але Кляйстові знайти видавця було дуже тяжко. Оконечно прийшло до того, що поетові не лишалося нічого иншого, тільки „направити" перший революційний крок своєї молодости і поступити знову у військову службу. Це було в р. 1811. Довго-довго чекав поет на відповідь короля в цій справі, і діждався укінці прихильного рішення:

Йому вільно було служити при армії знову.

Але тодішнє матеріяльне положення поета було таке лихе, що він не мав ніяких засобів на заспокоєння військових потреб, відповідно до гідности королівського офіцира, і Кляйст рішився, звернутися з тим щераз до тої укоханої собою сестри Ульрики, яка стільки разів допомагала йому в життю. Тоді він з Берліна приїхав до неї до Франкфурту, але це була дуже сумна й болюча стріча, бо сестра, побачивши його, просто жахнулася, прочуваючи, що коли брат вернувся зі своєї вічної мандрівки до дому, то він знову над берегом пропасти. А поет зі своєї сторони відчув так болючо смутний прийом у сестри, що навіть не важився висловити свойого прохання і вернувся в Берлін. Як одинока надія на літературну допомогу лишилася тепер просьба до канцлера держави Гарденберга о уділення потрібних грошей на офіцирський еквіпунок. Ішло тут о суму 20 люідорів, отже в суті речі суму дуже невеличку. Але просьба поета лишилася без відповіди — державний скарб Німеччини не мав для автора „Германового бою" та „Принца Фрідріха фон Гомбург" — тої дрібної суми на найконечнійші потреби! І з того душа поета стала прескорбною на смерть. А ми знаємо, як дуже та чудна душа Кляйста тужила за смертю при кожній нагоді, вже з першого дитинства й упродовж усеї його химерної життевої мандрівки, коли тільки яка важка турбота пригноблювала його і пхала в темряву незбагненого поетового смутку. І знаємо вже, який готовий був Кляйст умирати спільною смертю з близькими собі людьми, коли тільки блиснула в кого з них думка про таке спільне самогубство, і життеві обставини були зза своєї невідрадности по тому. Та досі не найшовся ніхто, хто бажавби був справді згодитися на здійснення цеї улюбленої гадки химерного поета. Аж тепер після того, як Кляйст знову опинився в безвихідному на його думку положенню, хотіла судьба, що між нечисленними знайомими поета знайшлася особа, яка пригадала йому колишню його готовість на спільну смерть з нею. Була це одна жінка, Генрієтта Фоґель, яка дружно відносилася до Кляйста — він учив її воєнної історії і тактики — відзначалася хоробливо мрійливою вдачею і жила в нірі, що терпить на невилічиму недугу. Колись то Кляйст, слухаючи в її товаристві одного музичного твору, сказав в захопленню: „Це таке гарне, що можна застрілитися при звуках такої музики". При цих словах Генрієтта поглянула на нього з увагою і спиталася чи він не пригадує собі, що зобовязався колись сповнити кожну просьбу, з якою вона до нього звернеться? Колиж Кляйст притакнув, Генрієтта сказала: „Гаразд, отже забийте мене! Але ви цього очевидно не зробите, бо нині не має вже мужчин у світі". На те Кляйст відповів зараз: „Ні, я це зроблю, я мужчина і вмію додержати свойого слова".

Оттак легкодушно дана обітниця звязала поета з замислом жінки, яка в хоробливім пожаданню смерти потягнула його зі собою у темінь передчасної могили. В переконанню, що ніхто йому вже в світі не всилі допомогти, Кляйст вважав спільну смерть з Генрієттою найгіднішим виходом зі своїх життевих скрут та з бурунів невгомної, творчої стихії в собі, і застрілив свою товаришку і себе дня 21. VI. 1811 р. близько Берліну, над озером Ванзе. Але дух великого поета сьогодня більш живучий і животворний, ніж колинебудь за його химерного, безрадісного життя. Саме сьогодня його пісня про Германовий бій всилі ворохнути душами широких мас поневолених народів, а Кляйстове слово про Михайла Кольгаса — це й на овиді нашого часу горіючий смолоскип Генія Революції, що двигнувся мстити кривди століть.

(Кінець)

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ФУЛТОН, Н. Й.

На страйкуючих майнерів.

На допомогу страйкуючим майнерам зложили: У. Н. Дім в Фултон, Н. Й., $10.00; по $1.00: М. Бунда, Д. Коваль, Д. Оленський, М. Гринчук, Й. Мельниченко, М. Дебера, І. Зарічний; по 50 цнт.: І. Каменюк, П. Коляда, Й. Дорчак, Т. Тупиця, А. Іваніцький, І. Зеневич, Д. Надворняк, Д. Бажалук, О. Бусько, В. Зарічний; по 25 цнт. К. Коток, С. Сорока, Я. Запалінський. — Разом $22.75, які віддано до Miners Relief Committee.

Збіркою займались І. Зеневич і Д. Коваль, а гроші переслав М. Бунда.

БРУКЛИН, Н. Й.

Попис українського танку.

До нашої української громади загостив перед місяцем з дружиною д. Григорій Ащенко і отворив для молодіжи і дітей у віці шкільнім школу танців. З початку родичі дітей віднеслись до сеї справи скептично. Однак коли побачили, як великий поступ роблять діти в науці танцю, заінтересувались сею справою живіше і тепер учащає на сю науку понад 50 дітей. За короткий час, бо не словна місяць, д. Ащенко зумів свої діти вже так вишколити, що урядив в неділю, дня 20 с. м., в українській парохіяльній галі діточий попис українського танку, з слідуючою програмою: циганський табор, французький городовий танець, український балет, сольові танці та український вировий козак. Крім того д. Ащенко з своєю дружиною відтанцював з цілим артизмом кілька українських танців. В антрактах д. Ащенко відспівав кілька монольогів, як мазурова кобила, чуда бочка і т. д. В нас в Бруклині богато ріжних вистав, ріжних танцюристів, але щось подібного ми не бачили. Серце радувалося дивитись, як ті діточки неначе метелики увихаються під такт музики. Родичі тішились, бачучи своїх діточок, що так красно списувались. Гучним оплескам не було кінця. Добр. Гр. Ащенко походить з Великої України, київської губернії. Дружина його походить з французького роду, роджена в Америці, однак володіє українською мовою дуже добре, бо чули ми її спів „Ой під гаем гаем". Всі точки програми діточого танку як і надпрограмові точки виступу д. Ащенка випали дуже добре. Це повинно бути заохотою для Українців, щоби післали своїх дітей на науку нашого рідного танцю. На слідуючу неділю д. Ащенко виступить в друге з дітьми, які вивчив танцю в Джерзи Сіті, а на осінь очікуємо виступу д. Ащенка з ширшою програмою.

Свій.

КЛАРК ТАВНШІП, РОВЕЙ, Н. ДЖ.

Зі забави на страйкуючих майнерів.

При розмові на забаві згадали за тяжке положення страйкуючих майнерів і зложили: Й. Юркевич $2.00; А. Нагребецький, С. Камичов, А. Перешмога, А. Модлак по $1.00; Марія Камичова 50 цнт., Я. Чарноморський, М. Міскіц та А. Федлецький по 25 цнт. — Разом $7.25. Гроші переслано через Обєднання.

Антін Нагребецький.

ВІДОЗВА

до односельчан с.с. Карманичі і Фредрополь, повіт Перемишль, Галичина.

Дорогі земляки! І вам Ляхи далися добре в знаки, а тепер кати-окупанти для нас гірші. Всім відомо, що як була світова війна, то довкола Перемишля не лишилося каменя на камені, але ми з тою бідою справилисьб самі, як би не Ляхи, що тягнуть з нас усе, що можна. Будують кальварії, щоби латинщити наш нарід та тягнути з нього за всякі відпусти. А все тому, що нема освіти, шкіл, деб наші люди могли навчитися шанувати себе та не даватись визискувати чужинцям. Ми не можемо так далі дивитися, не сміємо сидіти зі зложеними руками. Ми хочемо стати, як і інчі люди, інчі народи.

Отсею дорогою ми, комітет с.с. Карманичі та Фредрополь відносимося до вас, земляки в Америці, через Павла Кознарського, Петра Костика та Миколу Сабая з просьбою о жертви на будову читальні. На вас покладаємо надію на щиру поміч у нашому ділі.

За комітет будови читальні: **Н. Дацко, І. Сеньчик, О. Гадгедич, П. Пиколицький.**

Комітет по збиранню жертв: **П. Кознарський, Н. Салабай, П. Костик.**

Жертви посилати на адресу: **P. Koznarsky, 4303 N. 15 St., Phila., Pa.**

ВІДОЗВА

до односельчан села Брониця, Галичина.

Дорогі Брати! Відзиваємося до усіх Українців зі села Брониці, що є в Злучених Державах, з просьбою помогти нашим землякам в Рідним краю стати твердо на ноги. Я одержав листа, в якому брати наші просять мене і вас прислати свої жертви на поширення кооперативи, яка вже існує й налічує 60 членів. До цього часу, переходячи з хати до хати, зібрано $29.50, які переслано через Обєднання. Жертвували: М. Кульчицький 5 д., Д. Глечко 5 д.; В. Щупляк 3 д.; І. Матолич, М. Єзуско, М. Бартош, Стефан Левицький, В. Гук по 2 д.; Т. Гриньків, А. Кубайський, Н. Федчак, М. Стеців, П. Трунко, І. Добромильський по 1 д.; М. Кондратів 50 ц.

Хто би хотів жертвувати, або посидки, хай відноситься на адресу: Vasil Huk, 623 Lynch St., St. Louis, Mo., або слати впрост до краю.

Василь Гук.

В. Кедровський.

1917 РІК.

Передрук заборонений, — Всі права застережено 1927 р.

(117)

Також запропонував зясувати негайно військам всю небезпеку для революції, а зокрема й для нашої національної боротьби в перемозі Корніловської реакції. Такі самі інструкції я негайно телеграфічно вислав до Одеської Української Військової Ради, Миколаївської, Єлисаветської, Сімферопольської та Севастопольської (чорноморської фльоти).

Цей перший день виступу пройшов без інцідентів в названих містах і вже в ночі для мене ясно стало, що більш-меньш широких верств виступ на періферіях не захопить. Може лише дойти до дрібних ексцесів та до арештів окремих осіб, що виявлять намір, проявлять акцію для піддержки Корнілова. Навіть, якби Корнілов переміг в центрі й захопив владу, то це, на мою думку, викликалоб лише анархію та горожанську війну.

Правда, маси були вже незадоволені своїми революційними вождами. Вони вже десь у глибині бурлили незадоволенням, але це незадоволення було якраз малою революційністю, на їх думку, тимчасового уряду. Натомісць був у них значний потяг вліво, а не вправо, хоч і лівизна ця головним чином базувалася на небажанню продовжувати війну, та на затягненню земельної реформи. Якраз ідеольогія Корнілова була протилежною цим баженням мас. Вони відчували, що перемога Корнілова мусіла продовжати війну „до конца, до полной пабеди над врагом", а також привелаб до реставрування старих, земельних відносин.

Зокрема для українських мас Корніловщина була ще й страшною загрозою їх національним домаганням.

Тому гасло не Корніловим, а проти Корнілова, було революційними масами й військами дуже активно підтримане й Корніловщина так легко, порівнюючи, була зліквідована.

На другий день раннім потягом я виїхав через Миколаїв до Київа. У Миколаєві потяг мусів стояти щось години півтора-дві, а тому я поїхав до ґарнізонної української ради. Особливого руху, щоб виходив за межі звичайного, на вулицях Миколаїва я не примітив. Лише, коли їхав назад трамваєм, то по Глазенаповській вул. стрінув одне грузове авто, в якому було десятка півтори салдатів, видно якоїсь технічної части, які розкидали по вулиці „літучки". Високо над автом на двох стовпцях тримали вони білий плякат з червоним написом: „Да здраствует Ленін — друг человечества!"

Ось, майнула думка, перші овочі корніловського виступу. Хоч по правді признатися, це мене дуже не турбувало, бо большевиків тоді ми всі занадто недооцінювали, як силу орґанізуючу собі спільників, силу розкладаючу своїх ворогів, та страшних ворогів нашого національного руху.

Далі, без особливих подорожніх пригод, хоч і з великим запізненням я приїхав до Київа. Був четвертий день виступу Корнілова.

Київ мене здивував своєю нервовістю й метушнею, викликаною виступом Корнілова. Мені, приїхавшому тільки-що з провінції й бачившому там той спокій, який скрізь панував, (коли він денебудь порушувався, то, гадаю, скорше то робилося не прихильниками Корнілова, а представниками революційного правительства та численними „общерусскіми" революційними орґанізаціями,) вся ця метушня здавалася зайвим переляком.

Дізнаватися про хід корніловського виступу мені вдавалося лише на великих залізничих стаціях, де потяг довго простоював.

Там я звертався до орґанізацій залізничників, що майже всі були українськими й дійсно вели боротьбу з Корніловим. Робили вони це в той спосіб, що ешалони, направлені Ставкою Корнілова перед виступом і підчас виступу в напрямку Київа, а деякі, можна було догадатися, Москви, Петрограду, Могилева (там була Ставка), а особливо з ударниками чи „Донцями", посилали не по наміченим маршрутам, а зовсім в инші напрямки. Завозили їх часто в „тупілки", в кінцеві бічні стації, на запасові тори великих стацій і загорожували їх ріжними грузовими ваґонами, відчеплювали на півстаціях, або на маленьких стаціях паротяги і т. д. Нарешті ешалони одної військової части направляли в ріжні сторони, заставляючи їх „блукати" без жадного звязку з своїми штабами. Звичайно, в цей час під „гарячу руку" така доля спіткала не лише „корніловські" ешалони, а і инші, про які повставав у залізничників сумнів. Треба зазначити, що ні одного українського ешалону ця „боротьба" не зачіпила. Вони йшли своєю чергою, може лише иноді з запізненням.

Коли пізніше я більше докладно ознайомився з протикорніловською боротьбою, то довідався, що дійсно її винесли на своїх плечах головне залізничники.

Корнілов в масах підтримки й навіть співчуття не знайшов, тому й провалився дуже легко. Якби ми тоді не переживали такі бурхливі, нервові часи, коли найменьша дрібниця росла до великанських „революційних", або „контрреволюційних" розмірів, то й корніловщина не малаб такого галасу й не з такимби „тріском" провалилася. Вона булаб потихенько зліквідована одною — двома добрими дивізіями війська.

Дальше буде)

Підчас масових арештувань у Східній Галичині в часі передвиборчої акції хвалиться один селянин:

— Ось мої діти ніколи не будуть сидіти в арешті!

— А відки ви наперед можете знати?

— Бо я зовсім дітей не маю!

ПРОТОКОЛ

РІЧНОГО ЗАСІДАННЯ ГОЛОВНОГО УРЯДУ У. Н. СОЮЗА, яке відбулося на днях від 15-го до 18-го лютого 1928 р. в домі У. Н. Союза, 83 Гренд ул., Джерзи Ситі, Н. Дж.

(19)

ДИСКУСІЯ НАД ЗВІТАМИ.

По короткій дискусії над звітом Гол. Контрольної Комісії, в якій сконстатовано, що звіт сей годиться в повні зі звітами контрольованих урядників, а на інтерпеляцію голов. урядника В. Гришка, що пів річне справоздання, якого д. Гришко не бачив, було в бюрі головнім помешкане, однак не в звичайній формі, але так, як було гол. рек. секретарем предложене. На постановлене Д-ром М. Климом внесення, поперте д. В. Репужинським, ухвалено дискусію над сим звітом замкнути і його приймити так, як був зложений.

До дискусії над звітом Редакційного Комітету, а зглядно над самою редакцією, зголосилися: д.д. Пипюк, Михальчук, Репужинський і Гришко.

Гол. контрольор Гр. Пипюк інтерпелює в справі „обтяття" дописи з його місцевости Аллентавн, Па. Гол. радний Т. Михальчук рівнож завважує, що „за дуже" дописи „обтинають", а рівночасно хвалить видання діточого магазину і наводить приклад з своєї місцевости, де діти той магазин показували в школі іншим дітям та тішились признанием для него від учителькою, котрі знайшли той магазин цікавим і оригінальним та висказували бажання побачити дальші числа.

Гол. радний В. Репужинський вказує на поміщення дописи з його місцевости, яка не представляла фактів вірно, і радить, щоби на будуче такі дописі лінше провірювати.

Гол. радний В. Гришко щодо Магазину годиться з передбесідниками, а саме, що се дуже добра річ, що ми годні без особного кошту для членів дати їх дітям Магазин в англійській мові, якою вони з огляду, що тут родились і до шкіл ходять, найлінше володіють. Се, каже, дуже порадна річ, що в сей спосіб дійде до тих дітий свідомість національного походження, знання української історії, любов до свого рідного краю, що сей Магазин хоч в чужій мові, буде виховувати духа українського у нашого наймолодшого поколіня. Однак з огляду, що поки-що є ще діти, які рідною мовою доволі добре володіють, а й тому, що й родичам, які не раз англійської мови не знають, а бажалиби знати про що дітям пишеться, булоби пожадано, щоби бодай переклади подавати також в оригіналі в українській мові, а то тим більше, що не раз і найлішим перекладом повної краси оригіналу передати не можна, як примір в перекладах українських поезій.

Шеф редакції гр. О. Ревюк відповідає, що хоч він є номінальний шефом і як такий перед зборами відвічальний, однак, як се вже в звіті редакційного комітету зазначено, що в дійсности двох редакторських сил в редакції інакше поділити не можна, як тільки на співредакторство, де оба редактори однакову роботу робити мусять і однаково за неї відвічають так при інтерпеляції на рівні відповідати мусять. Відтак отже говорить, що чи „обтяти" яку допись і як її обтяти, то є з дуже зглядна річ, до тої міри що навіть самі редактори між собою аргументувати мусять. Се є факт, що не раз з різних причин дописи муситься обтинати, або й цілком відкидати. І се них дивного, що найбільше се робиться своїм прихильникам, бо прихильники взагалі найбільше дописують і їх справляти треба. Не раз свої власні праці треба переробляти. Так діється не лиш у нас, але взагалі в цілій пресі і се є одно з найголовніших завдань і обовязків всіх на світі редакторів. Колиби того не було, то не булоби потреби слати дописей до редакцій, але прямо до друкарні, і хто хоче знати, як тоді виглядалаби преса, хай загляне до редакторських кошиків. В такій як наша газета, з тим кошиком числитися не мусять тільки урядові легальні звіти, протоколи, офіціальні поклики і відозви, бо се є рівночасно урядовий орган організації. Однак всякий інший читний матеріял, подаваний приватно і для загалу, читаючого сю газету, мусить підлягати установим та не піддаючим квестіонованню редакційним законам-правилам, від яких і нам відступити не можна.

Редактор Др. Л. Мишуга звертає увагу зібраних голов. урядників на факт, що редактори не є всюди і не можуть знати, що де діється, тай тому їх легко вприводити в блуд, але ми се є рада в спростовання.

Гол. радний Др. М. Клим домагається, щоби Свобода не порушала релігійних справ, бо вони торкаються релігійних почувань членів, через що дуже легко навіть без такого наміру зі сторони редакції можна членів образити.

Гол. містопредсідатель У. Н. Союза д. М. Угорчак підносить факт, що Свобода є так, як би зеркалом і тому мусить бути такою, якими є ті, чия вона є. У нас церковні справи з народними мішаються не від нині і не від приізду теперішнього єпископа. Коли заглянути в старі річники Свободи, то знайдеться ті справи тут на еміграції нашій змішані, від коли вона зявилася, а зглядно від коли се наше імігрантське життя в Свободі, як в зеркалі, стало відбиватися. Обставини так склалися, що з самих почактів еміграція мусіла уважати будовання і вдержане церков справою народною і все своє життя-буття з церквою вязати. І на відворот, попри церковне життя розвивалося життя національне. Боротьба о заряд церковним маєтком як народним істнує майже від самого початку, тільки тепер прибрала більші розміри. Між громадянами а церковцями на тім пункті всегда були тертя, а навіть судові процеси. Се, що в Свободі на тую тему бачиться тепер, се тільки як в зеркалі бачиться то, що в дійсности дієтся і чого закрити не можна.

Контрольор О. Рекрут звертає увагу, що обставини сами не складаються, але їх укладають люде і бути може, що се, що було неможливе колись, легко можна виконати тепер. Знаємо, що поступ різні конечности елімінує так, що те, що колись було конечним, нині зовсім непотрібне. Коли не можливо було колись в нашім еміграційнім життю знайти границь між церковними а народними справами і їх відмежити, то може ми тепер вже на стільки поступили, що такі границі можемо знайти і усталити, та не мішати справ церковних з народними.

Др. Клим заявляє, що найліпше буде, коли кожда громада свої непорозуміння сама полагоджувати буде для себе, а Свобода нехай не передає того всему загалови, бо то є льокальні справи, які весь загал не обходять.

Р. Слободян каже, що й як раз в тім і біда, що се не є справа одної лишень громади. Ся церковно-народна справа, або радше сказати боротьба за управу церковним маєтком, в меншій або більшій мірі є на деннім порядку майже в кождій громаді не від нині. Вона тепер тільки більше розгорілася під впливом польського поневолення нашого народу, під впливом конкордатів церковної влади з владою окупаційною нашого рідного краю. І там є жерело, звідки походить мішанне церковних справ з народними. В Свободі, як се влучно д. Угорчак порівнав, лишень як в зеркалі відбиваються доконані факти, якими інтересуються члени і весь загал. Гол. радний о. В. Сполітакевич як священик заявляє, що до певної міри годиться з виводами Д-ра Клима і Слободяна, тай каже, що наш народ так звязаний з церквою, що трудно розвязати справи народні від церковних. Се дієсь тим трудніше, що наш нарід знаходиться в поневоленню і не маємо можности, як другі народи, такі проблеми розбирати. Нехай однак редакція не дає своєї потури одній чи другій церкві в часописи. Хай Свобода не похваляє одної або другої сторони, бо нема чим хвалитися, ані хвалбою одних против других підбадьорувати, але над тим, що дієтся, жаліти треба.

Т. Михальчук каже, що тайти сю значить тільки, що його підирати. Коли громади мають непорозуміння в церковно-громадських справах, то імущі власть церковну стараються тую справу льокалізувати, або цілком загалуити, з другої сторони громада мають повне право домагатися загальної громадської опінії і прилюдно за свої права обстоювати. Свободаби булаби народною, колиби такі справи під оцінку загальної опінії громадської не піддавала. І тому, на його думку, такі справи зі сторінок Свободи виключити булоби несправедливо і є не можливо. Сами признаємо, що обставини так зложені, що ми не маємо інших органів місцевих до регулювання таких справ та що вони в нас регулюються виключно після громадської або народної опінії. Речником тої опінії є преса. Наш орган є зарасом щоденною народною газетою, якою можна припускати, щоби Свобода не робила того, що робитя обовязана.

Др. Клим до певної міри признає виводи Т. Михальчука, але висказує побоювання, що се може шкодити не Свободі, як народньому щоденникови, але як органови організації, зглядно самій організації У. Н. Союзови, для того пропоную, щоби, примиром, Обєднанне видавало осібну народну газету, а Свобода щоби служила тільки інтересам У. Н. Союза.

С. Ядловський говорить, що фактом є, що Свобода є народною газетою від її заснования, займалася і дальше мусить займатися народними справами, якої вони не були. Ми того змінити не маємо можности і що найбільше вільно нам видати опінію, зглядно директиву, щоби редакція в справах церковних не займала ніякого свого становиська, що ті справи не є звязані тісно з справами народними.

Гол. радний М. Шевчук інтерпелює в справі видавання діточого магазину, а саме чи той магазин задержить формат першого видання, чи буде побільшуватися, а також чи буде виходити частійше. Шеф редакції О. Ревюк відповідає, що се залежить від фондів і від того як сама молодіж до того видавництва відноситися буде. Сей магазин порішено видавати для молодіжи безплатно, а кошта його видання покривати в двох третих частях з удержаного фонду молодечого департаменту і одній третій части з фонду народного У. Н. Союза. Оба ті фонди є тої міри, що на більше видавництво на раз не вистарчилиби. Видавання діточого магазину не легка справа і без кооперації інтересованої молодіжи обійтися не може. Тую кооперацію молодіжи з видавництвом щойно навязується і тому з перших чисел не можна ще виробити собі опінії, вистарчаючої на оцінку, який той магазин повинен і мігби бути. Се покаже будучність. Видавництво зачалося з вірою на можливість так побільшення формату, як і частійшого видання. Та чи до того дійдемо скорше чи пізнійше, від самої редакції не залежить.

На внесенне М. Шевчука, поперте А. Стадниковою, ухвалено приймити звіт ред. комітету так, як був зложений.

Сконстатувавши, що дискусія над звітами гол. урядників вичерпана, на внесенне Т. Михальчука, поперте Д-ром Климом, ухвалено всім урядникам діловодчикам повне вотум довіря.

(Дальше буде)